

18. Преводач или студент?

Много преводачи започват кариерата си като такива още в студентските си години. Някога тази практика не беше много разпространена, но все пак за доста случаи се наемаха студенти, вместо професионални преводачи.

Първият ми сериозен ангажимент като преводач беше през 1979 година, когато бях завършил трети курс. През лятото ме потърси една колежка и ме помоли да я заместя в пионерския лагер в Кранево, от Комсомола я били изпратили там да превежда на група югославски деца. Оказа се, че групата е от Косово и че както децата, така и ръководителят им – учител по биология – не говореха добре сръбски и беше необходима голяма изобретателност и търпение, за да се контактува нормално с тях. За късмет, бях изкарал няколко семестъра курс по албански при Тома Кацори и това ми беше от голяма полза.

В Кранево през 1979 година имаше деца от много страни, с които постоянно се провеждаха различни мероприятия и се налагаше постоянно да превеждам устно. Тъй като и останалите преводачи бяха студенти без кой знае какъв опит, много често ме молеха да превеждам по-бавно, защото не смогвали. Всъщност принципът беше такъв: ако някой от децата или ръководителите им говори на съответния език, техният преводач превежда на

български, а останалите преводачи – на другите езици. Естествено, всичко беше импровизирано, нямаше преводаческа апаратура и затова настъпваше вавилонско стълпотворение – всеки се надвикваше с всеки и накрая не знам какво се получаваше, но на мен това не ми правеше голямо впечатление, защото бях млад и пълен с енергия. Дори хаосът ме забавляваше. Предполагам, че и останалите студенти-преводачи бяха достатъчно ентузиазирани, за да издържат. Все пак, колежката, която ме помоли да я заместя още в началото, не беше издържала.

Студентите и днес са млади и пълни с енергия, обзети са от младежки плам и ентузиазъм. Мозъците им работят бързо и безотказно. Никакви видове превод не представляват пречка за тях, особено за онези от тях, които са изключително находчиви и не се спират пред трудности.

За първия си ангажимент не получих никакъв хонорар поради някакво объркване, тъй като не бях от самото начало в Кранево. Изобщо не съм и мислел да се разправам, просто махнах с ръка и забравих. Не е изключено и сегашните студенти-преводачи понякога да не получават парите си след направен превод. Това обаче се случва и на дългогодишни преводачи.

Каква може да бъде причината някой студент-преводач да не получи пари за превод, който е направил?

Обикновено студенти-преводачи биват „наети“ от някоя агенция за преводи, която е пуслала обява в Интернет. Сегашните студенти са от поколение, което е израснало с Интернет, затова лесно се ориентират и намират това, което им трябва. В случая – намират си начин да изкарат допълнително някой лев. Някои агенции особено агресивно търсят студенти, които са навити да правят преводи. Собствениците или мениджърите на тези агенции дори влизат в студентски форуми и се намесват директно в разговорите, като предлагат на студентите да правят преводи за съответната агенция. Условиата изобщо не са идеални (сроковете обикновено са „за вчера“) и заплащането е направо символично, но ентусиазиращият студент си казва: „Какво пък толкова, ще изпракам превода и ще си взема паричките!“ Той дори не подозира, че текстът, който трябва да превежда, е почти непреводим, защото или е преведен с Гугъл преводач от друг език, или е написан немарливо и надвене-натри от някой, който не владее дори родния си език, а за логиката – да не говорим.

Студентите-преводачи още при първите си преводи за агенции се сблъскват с нечетливи, неразбираеми и непреводими текстове, неправилно използване на думи и неясен или объркан синтаксис. За студентите-преводачи това обаче не е пречка. Всъщност, пред младостта и ентусиазма трудно може да се постави бариера.

Все по-често срещаните некачествени материали за превод, се дават на непрофесионални преводачи именно поради това, че професионалният преводач потенциално може да откаже такъв превод, да поиска по-висока цена или да започне да задава неудобни въпроси на мениджъра на агенцията, който изобщо си няма понятие за какво става дума, а не иска да пита „клиента“. Това би се избегнало, ако има директна връзка между клиента и преводача.

Когато агенциите използват студенти-преводачи, директна връзка между клиента и преводача е невъзможна, понеже агенциите лъжат „своите“ клиенти, че преводът им се прави от висококвалифициран преводач. Разбирате, че ако този преводач се свърже с клиента и чистосърдечно му каже, че е осмокласник или студент, лъжата на агенцията ще бъде разобличена.

Преводът, направен от осмокласник или студент, не може да се смята по презумпция некачествен, понеже много често тези деца са изключително способни, работят усърдно и влагат всичките си познания, натрупани в младия им и гъвкав ум.

Проблемът обаче е в това, че собствениците и мениджърите на агенции за преводи непрекъснато лъжат клиентите, че тяхната агенция прави превода със „своите“ висококвалифицирани преводачи. Съвсем ясно е, че една кухня агенция без персонал не може да направи абсолютно никакъв превод. Но собствениците

и мениджърите на агенции нямат доблестта да погледнат клиента в очите и да му кажат: „Ние сме само посредници! Нямаме нито един свой преводач, а разполагаме със списък на преводачи, в който има телефони и имейли на преводачи – ние само се обаждаме и им предаваме материала за превод“.

А представяте ли си, ако мениджърът на агенция каже на клиента: „Вместо висококвалифицирани преводачи използваме осмокласници и студенти, на които плащаме една трета от цената, която искаме от вас и по този начин си осигуряваме добра печалба“, каква би била реакцията на клиента?